

میراث گرامند تشیع

نگاهی به کتاب مطالعاتی در اسلام شیعی؛ تاریخ کلام و فقه
اثری از ویلفرد مادلونگ

امید حسینی نژاد

نسخه پژوه و دانشجوی دکتری
دانشگاه فردوسی مشهد.

زبده و معتزله و جریان شناسی فرقه‌های اسلامی منبع درخور توجهی برای پژوهشگران و اسلام شناسان غربی است و هنوز نیز اعتبار نگاه‌های علمی‌اش در محافل آکادمیک دنیا پابرجاست.

او سال‌ها در همایش‌های مطالعات شیعه‌شناسی در دنیا حضور پیدا کرد و چندین سفر نیز به ایران داشته که در هر کدام به ارائه پژوهش‌های جدید خود در مطالعات شیعه‌شناسی پرداخته است.

در سال ۲۰۱۰ میلادی، کنفرانسی پژوهشی در مؤسسه مطالعات اسماعیلیه لندن با عنوان *The Study of Shi'i Islam: The State of the Field, Issues of Methodology and Recent Developments* برگزار شد. در این کنفرانس برجسته‌ترین شیعه‌پژوهان دنیا حضور پیدا کردند و به ارائه مقالات و پژوهش‌های جدید خود در حوزه‌های مختلف شیعه‌شناسی اعم از قرآن، حدیث، تاریخ، فقه و ... پرداختند.

چهار سال بعد محصل این کنفرانس در قالب کتابی با عنوان *The Study of Shi'i Islam. History, Theology and Law* به کوشش گردآفرید مسکین زدا و فرهاد دفتری توسط مؤسسه مطالعات اسماعیلیه منتشر شد.

این کتاب در هشت فصل با عناوین ذیل تنظیم شده است:

۱- تاریخ و تاریخ‌نگاری

۲- قرآن و تفسیر شیعی

۳- حدیث شیعی

جریان اسلام‌شناسی در غرب تاریخچه‌ای طولانی دارد. به یقین این جریان فرازوفرودهای بسیاری را گذرانده است. نگاه نخست مستشرقان به اسلام نگاه‌های همراه بار و نقد بوده است و جریان نخستین مستشرقان به دنبال نقد بی‌چون و چرای دین اسلام بود، اما با گذشت زمان و تحول در این جریان، برخی مستشرقان به نگاهی همدلانه‌تر با منابع اسلامی رسیدند.

بیش از ۵ دهه است که شیعه‌شناسی در دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی دنیا مورد توجه اسلام شناسان غربی قرار گرفته است. شاید بتوان گفت که پس از انقلاب اسلامی اقبال مراکز آکادمیک دنیا برای شناخت اندیشه تشیع بیشتر شد و در این میان نام برخی از اسلام شناسان غربی در این حوزه بیشتر به چشم می‌خورد.

شاید بتوان یکی از مستشرقان مهم و تأثیرگذار دوره معاصر را ویلفرد مادلونگ آلمانی دانست. دامنه مطالعات او در زمینه اندیشه اسلامی بسیار گسترده بود و او جزء نخستین افرادی بود که تحقیقات بی‌طرفانه‌ای برای شناخت تشیع انجام داد. وی در سال ۱۹۹۷ میلادی کتابی به نام *The Succession to Muhammad* نوشت که در حوزه شناخت تشیع و مسئله خلافت تأثیر بسزایی بر جریان شیعه‌شناسی در دنیا گذاشت. این اثر در سال ۱۳۸۵ خورشیدی به نام چانشینی محمد (ص) ترجمه و به همت بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی منتشر شد. اما این تنها اثر شناخته شده شرق شناس آلمانی نبود. نوشته‌های او در حوزه مطالعات